

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA
(Residential Autonomous Degree College with P.G. Section under University of Calcutta)

B.A./B.SC. SECOND SEMESTER EXAMINATION, MAY 2011

FIRST YEAR

SANSKRIT (Honours)

Date : 24/05/2011

Time : 11 am – 3 pm

Paper : II

Full Marks : 100

1. General Grammar :

[25]

a) Account for the case-endings (any four) :

[4]

- i) ज्ञानेन यशः ।
- ii) तृणाय स्पृहयन्ति गावः ।
- iii) एवं तव न वाच्यम् ।
- iv) चर्मणि व्याघ्रं हन्ति ।
- v) अलं विवादेन ।
- vi) बालकः मातुः स्मरति ।

b) Name and expound the Samāsas (any three) :

[3]

- i) राजसिंहः
- ii) प्रत्यहम्
- iii) घनश्यामः
- iv) कुम्भकारः
- v) त्रिभुवनम्

c) Disjoin and join the Sandhis in any four of the following :

[4]

- i) संस्कृतम्
- ii) धनुः + रम्यम्
- iii) पित्रादेशः
- iv) कवो + इमौ
- v) शीतर्तुः

d) Substitute single words for the following (any three)

[3]

- i) भोक्तुमिच्छति
- ii) कृतं हन्ति यः सः
- iii) पुनः पुनः नृत्यति
- iv) अनेन प्रकारेण
- v) उदकं पातुमिच्छति
- vi) मनोरपत्यं पुमान्

e) Give the resulting forms (any three) :

[3]

- i) मृ + सन् + लट् third person singular
- ii) वच् + सन् + उ
- iii) ज्ञा + सन् + लट् third person singular

- iv) पाणिनि + छ
v) बहु + इमनिच् ।
vi) गम् + सन् + उ
- f) Correct (any two) : [2]
i) सम्पदः सुखस्य कारणः
ii) रविरुदिते प्राते भ्रमणं कुरु ।
iii) दिवायां किं करोषि भवान् ?
iv) उपं पथः दुर्गमा ।
- g) Justify any two of the following : [2]
i) सीतायाः पतये नमः ।
ii) त्रिलोकनाथस्तु सदा मखद्विषः ।
iii) सैष दाशरथी रामः ।
iv) नरो गच्छन्ति ।
- h) Distinguish between (any two) : [4]
i) पूर्वाहः and पूर्वाह्णः
ii) सूर्या and सूरी
iii) तत्करः and तस्करः
iv) संगच्छति and संगच्छते

2. [25]

- a) Justify the title of the drama Svapnavāsavadattam.
Or,
Compare and contrast the characters of Vāsavadattā and Padmāvatī as depicted in Bhāsa's Svapnavāsavadattam. [10]
- b) Translate into English or Bengali (any one) : [5]
i) परिहरतु भवान् नृपापवादं
न परूषमाश्रमवासिषु प्रयोज्यम् ।
नगरपरिभवान् विमोक्तुमेते
वनमधिगम्य मनस्विनो वसन्ति ॥
ii) दुःखं त्यक्तुं बद्धमूलोऽनुरागः
स्मृत्वा स्मृत्वा याति दुःखं नवत्वम् ।
यात्रा त्वेषा यद्विमुच्यते वाष्पं
प्राप्तानृण्या याति बद्धिः प्रसादम् ॥
- c) Explain in simple Sanskrit (any one) : [7]
i) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः ।
सुखमन्यद् भवेद् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम् ॥
ii) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः ।
कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः ॥

- d) Textual Grammar :
- i) Derive the word प्रयोज्यम् in 2.b.(i) [1]
- ii) Disjoin the Sandhi in प्राप्तानण्या in 2.b.(ii) [1]
- iii) Name and expound the Samāsa in नृपापवादम् in 2.b.(i) [1]
- or,
बद्धमूलः in 2.b.(ii)

3. [25]

- a) Summarise the speech and character of Draupadī as found in Kirātārjunīyam, Canto – 1.
Or,
Justify the statement नारिकेलफलसम्मितं वचो भारवेः with special reference to Kirātārjunīyam, Canto - 1 [10]
- b) Translate any one of the following : [5]
- i) अबन्धकोपस्य विहन्तुरापदां
भवन्ति वश्याःस्वयमेव देहिनः ।
अमर्षश्न्येन जनस्य जन्तुना
न जातहादनं न विद्विषादरः ॥
- ii) सखीनिव प्रीतियुजोऽनुजीविनः
समानमानान् सुहृदश्च बन्धुभिः ।
स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः
कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम् ॥
- c) Explain fully in simple Sanskrit (any one) : [7]
- i) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितान्न यः संश्रृणुते स किम्प्रभुः ।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः ॥
- ii) कथाप्रसङ्गन जनैरुदाहता-
दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः ।
तवाभिधानाद् व्यथते नताननः
सुदुःसहान् मन्त्रपदादिवोरगः ॥

- d) Textual Grammar :
- i) Name and expound the Samāsa in किंसखा in 3.c.(i) [2]
- ii) Derive the term उरगः in 3.c.(ii) [1]

4. [25]

- a) Describe the scene of Sākuntalā's departure from the hermitage of Kanva. Show in this context how Kālidāsa depicts profound relationship between nature and human beings.
Or,
उपमा कालिदासस्य — justify the statement with apt illustrations. [10]
- b) Translate in English or Bengali (any one) : [5]
- i) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या

नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।

आद्ये वः कुसुमप्रसतिसमये यस्या भवत्युत्सवः

सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम् ॥

ii) व्यसने परिधूसरे वसाना नियमक्षाममुखी धृतैकवेणिः ।

अतिनिष्करुणस्य शुद्धशीला मम दीर्घ विरहव्रतं विभर्ति ॥

c) Explain in Sanskrit any one of the following :

[6]

i) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु

क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम् ।

असन्निवृत्त्यै तदतीतमेते

मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥

ii) अर्थो हि कन्या परकीय एव

तामद्य सम्प्रप्य परिग्रहीतुः ।

जातो ममायं विशदः प्रकामं

प्रत्यपितन्यास इवान्तरात्मा ॥

d) Render into Sanskrit :

[4]

उद्गलिअदव्भकवला मिआ परिच्वन्तणच्चणा मोरा ।

ओलरिअपण्डुपत्ता मुअन्ति अस्स विअ लदाओ ॥

Or,

णावेक्खिओ गुरुअणो इमाए ण तुफ पुच्छिदो वन्धु

एक्कक्कमेव्वं चरिए भणमि किं एक्कमेक्कस्स ॥